

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1

בפני כב' השופטת יעל הניג

תובעים 1. עיזבון מזל סייג ז"ל ואח'

ע"י עו"ד שרים

נגד

נתבעים 1. בית הורים-רחל ליצ'ק

2. ליצ'ק יוסף

ע"י עו"ד אלרום

2

3

פסק דין

4

5

6

"אל - תשליכני לעת זקנה פְּכֻלֹת פְּחֵי אֵל - תַּעֲזֹבֵנִי" [תהלים עא, ט].

7

8

תביעת עיזבון לפיצוי בגין רשלנות בית אבות שגרמה לפי הנטען לנזקי גוף, לרבות לפטירת האם -
הדיירת.

9

10

11

המחלוקת על החבות ועל הנזק.

12

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

רקע ועובדות שאינן שנויות במחלוקת

- 1
2 1. גב' מזל סייג, אלמנה ילידת 1919 [להלן – "המנוחה"] התגוררה בשנות חייה האחרונות בגפה
3 וסבלה ממחלות ומתופעות רקע משמעותיות: בשנת 1991 חוותה שבץ מוחי כתוצאה ממנו
4 סבלה מחולשת פלג גופה השמאלי, ב – 1995 עברה אוטם לבבי, צונתרה, בהמשך סבלה
5 מהפרעות קצב ומאי ספיקת לב עד כי המומחה מטעם התביעה הגדיר את מצבה הלבבי "קשה אך
6 יציב". בנוסף, סבלה המנוחה מבריחת סידן, מניוון רשתית העין ומדמנציה. היא נטלה תרופות
7 שונות, בין היתר לטיפול במצב הלבבי והדמנטי.
- 8
- 9 2. ב - 23.10.00 מצא ד"ר ברוך מקופ"ח מכבי כי המנוחה סובלת מדמנציה עם מסוכנות כשהיא
10 מתגוררת בגפה וזקוקה להשגחה [ת/8]. ב – 27.12.00 נקבע בהערכת תלות מטעם המל"ל כי
11 המנוחה מסכנת את עצמה כשנשארת לבד ודרושה נוכחות מתמדת של אדם נוסף בבית [ת/20].
12
- 13 3. על רקע זה בחרו ילדיה להעבירה להתגורר ב"בית הורים רחל ליצ'ק", בית אבות המנוהל על ידי
14 הנתבע 2, שאינו בעל הכשרה רפואית – סיעודית כלשהי [להלן – "בית אבות" ו - "ליצ'ק"].
15 לבית האבות לא היה בעת הרלוונטית רישיון להפעלת מחלקה סיעודית מטעם משרד הבריאות
16 [תע"צ ת/23].
17
- 18 4. ביום **26.8.01**, בהיותה כבת 82, נכנסה המנוחה לבית האבות ושוכנה תחילה במחלקה
19 "לתשושים רגילים".
20
- 21 5. כבר ביום 28.8.01, רשמה ד"ר חפצ'יק, רופאת בית האבות, כי המנוחה נבדקה על ידי ד"ר
22 ברנר ונמצאה "היפראקטיבית. חסר התמצאות מוחלט בזמן ובמקום. ירדה במישקל, שטף דבור.
23 מחשבה אסוציאטיבית. ירידה קוגניטיבית של מספר חודשים. חוסר שיפוט...".
24
- 25 6. בספטמבר 2001 מצא הפסיכיאטר ד"ר מוסקוביץ' כי אינה מתמצאת במקום ובזמן, זיכרונה
26 פגום, מצבי רוחה משתנים, מסתובבת בחדרים ללא שיפוט, ומורחת צואה. גם לאחר טיפול
27 בקלופיקסול 2 מ"ג, לא הוטב מצבה המנטאלי ובנוסף סובלת מחוסר יציבות בהליכה. הוא המליץ
28 על הפסקת הטיפול בקלופיקסול והכנת המשפחה ל"ריספרידל" [ת/12].
29

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

- 1 7. כחודש לאחר הגעתה לבית האבות, הועברה המנוחה ל"מחלקה לתשויים מוגברת".
- 2
- 3 8. עבור חודש השהייה הראשון בבית האבות שילמו ילדיה של המנוחה סכום של 7,000 ₪
- 4 [ת/21]. עבור השהייה בין 26.10.01 – 30.11.01 שילמו 9,398 ₪ ובחשבונית שהוציא בית
- 5 האבות נרשם "עבור אשפוז סיעודי" [ת/22].
- 6
- 7 9. ואז החלו הנפילות של המנוחה בין כתלי בית האבות:
- 8
- 9 **נפילתה הראשונה אירעה ביום – 11.11.01**, כעבור כחודשיים וחצי מכניסתה לבית האבות.
- 10 בדו"ח מד"א ממועד פינויה לבית החולים נרשם "לאחר התעלפות". ככל הנראה אירעה
- 11 הנפילה בשעת האוכל. היא הובאה על ידי מד"א למיון ב"ח שיבא, טופלה והוחזרה לבית
- 12 האבות.
- 13
- 14 **כעבור ימים ספורים וביום 15.11.01**, אירעה נפילתה השנייה, כאשר ניסתה לקום מהמיטה
- 15 [סעיף 14 לתצהיר ליצ'ק]. היא הובאה לחדר מיון ב"ח וולפסון, שם צוין כי "נפלה הבוקר",
- 16 ללא ציון סיבת הנפילה, בדיקה נוירולוגית נמצאה תקינה. לא צוינו הפרעות לבביות. היא
- 17 טופלה והוחזרה לבית האבות.
- 18
- 19 **נפילתה השלישית אירעה כעבור כחודש וחצי, לפנות בוקר של יום – 25.2.02**. היא פונתה על
- 20 ידי מד"א, לפנות בוקר, לחדר מיון של ב"ח וולפסון. בדו"ח מד"א נרשם: "נפילה לא ידוע
- 21 מאיזו סיבה". בדו"ח הסיעודי מביה"ח נאמר, בין היתר, כי אינה מתמצאת בזמן ובמקום, כי
- 22 אינה שולטת בהפרשות, כי היא זקוקה להשגחה שכן יוצאת מהמיטה ניידת עצמאית וכי צרכיה
- 23 הנפשיים מצריכים השגחה וליווי. ועוד נרשם: "חולה במצב כללי יציב .. נבדקה במיון ע"י
- 24 נוירולוג ובוצע CT מוח". לא צוינו הפרעות לבביות. שוב טופלה והוחזרה לבית האבות.
- 25 **השמירה וההשגחה עליה בבית האבות, לא תוגברו.**
- 26
- 27 **הנפילה הרביעית והאחרונה אירעה כעבור כשבוע, שוב לפנות בוקר, ביום – 2.3.02**. איש
- 28 מד"א שפינה אותה לבי"ח וולפסון, כתב ודיווח כי האירוע נגרם מ"נפילה מהמיטה". בבי"ח
- 29 אובחן שבר בצוואר הירך והמנוחה אושפזה למשך 12 יום ועד כולל 14.3.02.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

- 1
2 במהלך האשפוז נותחה בהרדמה מלאה לשחזור השבר ולקיבועו. מכתב השחרור מציין מהלך
3 תקין לאחר הניתוח, ללא חום, פצע נקי, עמדה טובה של השבר, ירדה מהמיטה, לא הושג
4 שיתוף פעולה בניסיון לדריכה חלקית, בדיקות מעבדה תקינות, משוחררת במצב כללי טוב."
5
6 במכתב השחרור נשללו סימנים נוירולוגיים מרכזיים, נמצאו נשימה תקינה וקצב לב סדיר ללא
7 אוושות ולחץ דם תקין.
8
9 10. המנוחה לא חזרה עוד לבית האבות "רחל ליצ'ק". ילדיה העבירו אותה ילדיה לבית אבות
10 אחר, "רום גני זהב".
11
12 11. ביום 23.4.02 וכעבור כחודש וחצי מהנפילה האחרונה, אושפזה המנוחה בבי"ח איכילוב עקב
13 זיהום קשה בדרכי השתן שהסתבך באלח דם.
14
15 12. ב – 11.5.02 אושפזה המנוחה בבי"ח שיבא, שוב עקב אלח דם משנית לזיהום בחלל הבטן. ב
16 – 17.5.02 נפטרה המנוחה בביה"ח.
17
18 13. לסיכום פרק זה: המנוחה, דמנטית, סובלת מהפרעות קצב ואי ספיקה לבבית, מטופלת
19 בתרופות שונות, עברה להתגורר בבית האבות ליצ'ק ביום 26.8.01. כעבור חודש הועברה
20 למחלקת "תשושים מוגברת". בתקופה בת 6.5 חודשים בה התגוררה בבית האבות, נפלה בהפרשי
21 זמן קצרים לא פחות ארבע פעמים. כעבור כחודש מהנפילה האחרונה, במהלכו אושפזה עקב
22 זיהומים, הלכה לעולמה.
23
24 **המחלוקות כפי שנידלו מתוך סיכומי ב"כ הצדדים**
25 14. לא אוכל להימנע מלהעיר כי סיכומי הצדדים מרובי מלל, נכתבו ונערכו באופן סיפורי, לא
26 התמודדו עם הפרדיגמות המשפטיות המקובלות והנוהגות בתביעות נזיקין והכבידו על בית
27 המשפט. אנסה לחלץ מהם את המחלוקות:
28

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

- 1 15. מחלוקת עובדתית: מה היה מצבה של המנוחה בעת כניסתה לבית האבות? האם נוכח מצבה
2 היה מקום בכלל לקבלה לבית האבות? האם עברה המנוחה הערכה ראשונית עם הגיעה לבית
3 האבות על מנת לבדוק את התאמתה למסגרות הקיימות בו?
4
- 5 16. מחלוקת עובדתית: האם בנוסף לארבע הנפילות המתוארות לעיל, נפלה המנוחה פעם נוספת
6 ב – 23.2.02?
7
- 8 17. מחלוקת עובדתית – משפטית מעורבת באשר לרמת הזהירות הנדרשת במסגרת חובות
9 הזהירות: אין חולק כי בית האבות חב לדיירת חובת זהירות מושגית. המחלוקת נעוצה למעשה
10 בתוכנה של חובת הזהירות הקונקרטית ובשאלה אם הופרה: האם נוכח גורמי הסיכון אצל
11 המנוחה, ובפרט לאחר הנפילה השלישית ומכתב השחרור מבית החולים, נקט בית האבות בכל
12 האמצעים הסבירים והנדרשים על מנת למנוע את הנפילה האחרונה? בהמשך יפורטו האמצעים
13 שבמחלוקת.
14
- 15 18. מחלוקת עובדתית – משפטית מעורבת באשר לקשר סיבתי: בהינתן קביעות על הפרת חובות
16 של בית האבות – האם הוכיחו התובעים קשר סיבתי בין ההפרות לבין נפילות המנוחה ובפרט
17 הנפילה האחרונה?
18
- 19 19. מחלוקת עובדתית – משפטית מעורבת: הפעלת דוקטרינת ההיזק הראייתי: האם חדל בית
20 האבות באי ניהול רישום שוטף ועדכני והאם בכך נגרם לתובעים היזק ראיתי?
21
- 22 20. מחלוקת עובדתית – משפטית מעורבת: בהינתן קביעה חיובית, האם הוכיחו התובעים קשר
23 סיבתי בין הנפילה האחרונה לבין מותה של המנוחה, ל"אובדן סיכויי החלמה ברורים" ולקיצור
24 תוחלת חייה?
25
- 26 21. מחלוקת עובדתית: מהו היקף הפיצוי על כאב וסבל שחוותה המנוחה מהנפילה האחרונה ועד
27 למותה?
28

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

22. מחלוקת עובדתית: האם הונו הנתבעים את המנוחה ואת ילדיה כאשר גבו מהם סכומים נוספים עבור השגחה מוגברת, שלא ניתנה כלל?

מסכת הראיות

23. מטעם העיזבון העידו כל חמשת ילדיה של המנוחה: מייזי, מאיר, אריה, לוצ'יאנה וסילוונה. כן העיד המומחה מטעמם, גריאטר ד"ר גד מנדלסון. כמו כן הוגשו מוצגים רבים.

24. מטעם בית האבות העידו ליצ'ק ומוסרי חוות הדעת מטעמם, הפנימאי פרופ' יורם לבוא והאורטופד ומומחה לרפואה שיקומית ד"ר ראובן לנגר. בית האבות נמנע מהעדת אנשי צוות, רופאים ואחיות אשר טיפלו במנוחה. עדותו של ליצ'ק היא עדות יחידה של בעל דין וכפופה להחמרות של סעיף 54 [2] לפקודת הראיות [נוסח חדש] התשל"א – 1971.

דין

שאלת האחריות

טרם אבחן את חובות הזהירות אקבע ממצאים עובדתיים.

מצבה של המנוחה בכניסה לבית האבות

25. המנוחה התקבלה לבית האבות כשהיא במצב דמנטי, אינה מתמצאת במקום ובזמן ומסוכנת לעצמה כשהיא נותרת ללא השגחה. בנוסף סבלה כבר אז מבריחת סידן וממחלת לב איסכמית כולל הפרעות בקצב הלב. כך קבעו גופים ניטרליים שאינם בעלי אינטרס בסכסוך וזמן רב טרם כניסתה למקום.

26. אמנם המנוחה לא הוגדרה ככזו על ידי גריאטר מוסמך או על ידי משרדי הבריאות הורווחה, אך הלכה למעשה – הייתה במצב של תשישות נפש, ללא פגיעה ביכולת התנועתיות שלה. מצב זה אכן מעלה צפי לסיכון עצמי תוך כדי ניידות וכד'. ילדיה ניסו להאדיר את יכולותיה ולהמעט בחשיבות מצבה, כך למשל הבן אריה שהעיד על מצבה ה"מצויין" כשתפקדה בבית ללא עזרה ונטלה תרופות מייצבות [עמ' 25 – 26]. אינני מקבלת עמדה זו של הילדים שאין בינה לבין

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1 המציאות דבר. קטונתי מבירור המניע לעמדה זו, בין מניע רגשי ובין אינטרס לרווח משני. לטעמי,
2 אין לכך השלכה על תוצאות פסק הדין.

3
4 27. מצבה זה היה ידוע לבית האבות כבר בעת כניסתה כעולה מרישומי רופאיו. ליצ'ק לא נתן לכל
5 אלו להפריע לו כאשר הזמין את בית המשפט, להמעיט בחומרת מצבה של המנוחה באותה עת:

6
7 ללא כל ביסוס רפואי או אחר, ובניגוד לרישומים בתיק שלו עצמו, ניסה לצמצם את
8 מסוכנותה לעצמה להדלקת הגז בביתה ושכחה על כך ואף העיד כי "כשהיא הגיעה היא
9 הייתה בסדר. היא עזרה לאנשים" [עמ' 32].

10
11 מאותן סיבות אני דוחה בשתי ידיים את הצהרתו בסעיף 11 לתצהירו ולפיה ".... הייתה
12 עצמאית וניידת ונטלה חלק פעיל בחיי החברה של בית האבות. אולם בהמשך חלה הרעה
13 במצבה הבריאותי, כך שהמנוחה התקשתה בהליכה ולעיתים סבלה מאירועים של אי שקט"
14 [סעיף 11 לתצהירו].

15
16 עדותו של ליצ'ק לא הותירה בי רושם טוב. בנוסף, הימנעותו מהעדת הצוות שטיפל במנוחה
17 פועלת נגד בית האבות.

18
19 28. האם היה על בית האבות לסרב לקבל את המנוחה כדיירת נוכח מצבה? התובעים לא ביססו
20 טענה זו בחוות דעת או בכל ראיה אחרת. אציין כי חוזרים של משרדי הממשלה מצויים ונגישים
21 באתרים הרשמיים ולא נעשה בהם שימוש.

22 הטענה נדחית.

מצבה של המנוחה בעת שהייה בבית האבות

23
24
25 29. המציאות המרה מלמדת כי ביום 9.9.01, כשבועיים לאחר כניסתה לבית האבות נבדקה
26 המנוחה על ידי הפסיכיאטר של בית האבות, ד"ר מוסקוביץ', שכתב בתיק הרפואי כך: "בבדיקה,
27 אינה מתמצאת בשום מובן ... נכנסת לחדרים ללא שיפוט ...". [ת/12]. כחודש לאחר כניסתה
28 לבית האבות, ביום 23.9.01, כבר רשם ד"ר מוסקוביץ' כי המנוחה "בפעילות יתר, מתרוצצת,
29 חסרת שיפוט לחלוטין. מסתובבת בין החדרים ומורחת את הצואה ...". לאור התיאורים העקביים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1 העולים מתיקה של המנוחה בבית האבות, מצב זה לא השתנה בכל עת. אשוב ואדגיש: השילוב
2 של שימור התנועתיות ביחד עם המצב הנפשי – מייצר אפשרות לסיכון עצמי.

המעבר למחלקה עם "השגחה מוגברת"

3
4
5 30. ואז הוחלט להעביר את המנוחה למחלקה אחרת. איני רואה חשיבות לקיום הערכה רפואית –
6 סיעודית לפני כן, שכן לא התובעים לא הניחו תשתית עובדתית לרלוונטיות של הדבר. הם כן
7 הצהירו כי ליצ'ק כינה את המחלקה הזו "מחלקה סיעודית" [כך למשל בסעיף 2 [ז] לתצהירו של
8 מאיר ת/3]. ליצ'ק הצהיר כי מדובר במחלקה "עם תמיכה מוגברת" [סעיף 12 לתצהירו]. נזכיר כי
9 אותה עת לא היה בית האבות מורשה להפעיל מחלקה סיעודית. על אף זאת, בחשבונית שהוציא
10 ליצ'ק לחודש אוקטובר – נובמבר 2001, נרשם לראשונה "עבור אשפוז סיעודי". ליצ'ק הסביר כי
11 עשה זאת לבקשת ילדי המנוחה ולצורכי החזר מביטוח סיעודי [עדות מיום 14.3.10, עמ' 35, ש'
12 5]. ילדי המנוחה לא עומתו עם גרסה זו. אני מעדיפה את גרסת ילדי המנוחה על גרסת ליצ'ק.

13
14 נמצא כי ליצ'ק אכן הבטיח לילדי המנוחה כי היא מועברת למחלקה סיעודית ותחת השגחה
15 מוגברת.

16
17 31. במחלקה זו הובטחה על פי ליצ'ק השגחה מוגברת [עדותו מיום 14.3.10 עמ' 34 – 35]. ד"ר
18 לנגר, הסביר כי התגבור התבטא ב – 2 מטפלים עבור 12 קשישים, למעלה מהנדרש בתקן של
19 משרד הרווחה [עמ' 1 למטה, נ/2]. ליצ'ק העיד כי כי בשעת לילה, מתבטאת ה"השגחה
20 המוגברת" בנוכחות מטפלת אחת בקומת המחלקה "מרבית הזמן" [עמ' 39, ש' 7 – 8]. מדובר
21 במחלקה בת 6 חדרים, כ – 12 תשושים. המשמעות היא כי כמות המטפלים פוחתת בשעות הלילה
22 ואין וודאות לנוכחות משגיחה – אנושית בכל עת.

23
24 32. בריחת הסידין של המנוחה לא טופלה ולא הוכח כי ניתן היה לטפל בה, אף לא באמצעות
25 הדרכה מפזיוטראפיסט, לאור מצבה הדמנטי של המנוחה.

26
27 33. מצבה הלכבי של המנוחה לא טופל שכן לא ניתן היה להשתיל אצלה קוצב משולב עם
28 דפיברילטור ובכך מקבלת אני את חוות דעתו של פרופ' לבוא מטעם בית האבות. אך איני מקבלת
29 את עדותו לפיה עברה המנוחה, לאחר 1995, אירוע לכבי נוסף. זו אמנם מסקנתו אך הוא הודה
30 בתשובה לשאלת בית המשפט, כי אינה מבוססת על ממצאים [עמ' 38 למטה].

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1

2 34. אשר להפחתת תרופות המשפיעות על מערכת העצבים המרכזית, כך לפי חוות דעתו של ד"ר
3 לוינסון מטעם התובעים, הרי לא הוכח כי המנוחה קיבלה כמות מופרזת של תרופות כאלו, היא
4 נטלה אותן בהתאם להתוויות הרופאים המטפלים בזמן אמת, כפי שכתב ד"ר לנגר מטעם בית
5 האבות, אך החשוב מכל, לא הוכח קשר סיבתי בין נטילת תרופות בכמות זו אחרת, לבין
6 נפילותיה.

7

8 אמצעי הגנה נוספים במחלקה זו

9 35. למעט ה"השגחה המוגברת" כאמור לעיל, לא נקט בית האבות באמצעי הגנה מפני נפילות
10 ליליות או בכלל, כגון ריסון המנוחה, התקנת רצפה סופגת אנרגיה והלבשת מגני ירך. בית האבות
11 הפעיל אמנם טלוויזיה במעגל סגור אך זו סרקה אך ורק את השטחים הציבוריים ולא את חדרי
12 הקשישים.

13

14 36. המחלוקת המרכזית סבה על התקנתו או אי התקנתו של מעקה צד למיטת המנוחה. מייזי
15 ואריה העידו כי המנוחה ישנה במיטת נוער ללא דפנות והצעתם לאחר הנפילה "הלפני אחרונה"
16 לבנות מעקה באמצעות הגיס נדחתה על ידי ליצ'ק [סעיף 7 לתצהיר אריה ועמ' 25, ש' 1 – 3, עמ'
17 29, ש' 23 ואילך]. ליצ'ק הכחיש תחילה היעדר מעקה והצהיר כי " כל המיטות בבית האבות
18 מצוידות במעקה קבוע שגובהו אינו משתנה והוא קבוע" [ס. 21 לתצהירו].

19

20 37. אך בהמשך כשל ליצ'ק בלשונו והעיד "העברנו אותה למחלקה עם השגחה מוגברת, שמנו
21 מעקה במיטה ..." [עמ' 38, ש' 28 ואילך]. איזה מעקה התקין בית האבות אם מלכתחילה היה
22 מותקן מעקה קבוע? לליצ'ק הפתרונו. אך מעדותו ניתן להבין, ובניגוד לתצהירו, כי מלכתחילה
23 לא הייתה מיטתה של המנוחה מצוידת במעקה. אם כך, מי לידינו יתקע כי לאחר מכן השתנה
24 המצב? ליצ'ק לא הגיש צילום של המיטה ולא העיד את אנשי הצוות. אנו חיים מעדותו היחידה,
25 שכאמור לא הותירה בי רושם טוב. ד"ר לנגר, המומחה מטעם בית האבות, ביקר ביום 2.3.09
26 בבית האבות, כתב כי ראה כי על המיטות מורכבים מחסומים ברי – הסטה על ידי הדייר עצמו
27 [עמ' 5]. בכך אין הוא אלא מעיד על המצב בעת ביקורו, כ – 7 שנים לאחר אירועי התביעה.

28

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1 נמצא כי בעת שהייתה של המנוחה במחלקה מוגברת, לא הותקן מעקה מסוג כלשהו לצד
2 במיטתה.

הנפילות

3
4
5 38. דווקא לאחר מעבר המנוחה למחלקה עם "השגחה מוגברת", החלו הנפילות. היא נפלה בין
6 11.11.01 לבין 2.3.02 – ארבע פעמים. ילדיה לא הוכיחו נפילה נוספת ב – 23.2.02 או בכלל.
7 רישומי רופא מדברי המנוחה בחדר מיון ביום 25.2.02, אין בהם כדי להוות הוכחה, באשר מהווים
8 הם עדות שמועה ויתר על כן, מבוססים על דברי המנוחה שנוכח מצבה, קשה לייחס להם בנסיבות
9 העניין משקל של ממש.

10
11 39. שלושת הנפילות האחרונות של המנוחה אירעו בשעות הלילה, עת אמורה הייתה להימצא
12 במיטתה. הנפילה האחרונה אירעה לפי דו"ח מד"א, עת נפלה מהמיטה. כותב הדו"ח לא המציא
13 דברים אלו. מן הסתם נמסרו לו מפיו של מי מעובדי בית האבות. נזכיר כי בית האבות נמנע
14 מהעדת הצוות. הוא אף נמנע מהגשת רישומים מסודרים על נסיבות הנפילות. לא ניתן לקבוע כי
15 במועדים אלו נצפתה או הושגחה על ידי אחות בית האבות.

16
17 40. ליצ'ק "התייצב בחזית" ורמז בסעיפים 14 – 15 לתצהירו [אם כי נמנע מהצהרה ברורה] כי
18 "ביום 28.11.01 [נשלחה המנוחה] לבירור קרדיולוגי, כולל בדיקת אקו לב, אשר הוכיחה את
19 מצבו הסופני של הלב". אף פרופ' לבוא מטעמו, סבר כי בדיקה קרדיולוגית שבוצעה במנוחה
20 ביום 24.12.01, והעלתה מקטע פליטה של 20%, משמעה מחלה "סופנית" [עמ' 40 למעלה]. אך
21 כל אלו אינם מוכיחים כי המנוחה נפלה עקב כשל לבבי.

22
23 41. אין בפניי כל ממצא אובייקטיבי או עדות מזמן אמת הקושרים את נפילות המנוחה לאובדן
24 הכרה עקב מצב לבבי. למעשה איני נדרשת לקבוע מהו הגורם הרפואי, אם בכלל, לנפילות. איני
25 מתקשה לקבוע כי הן אירעו תוך כדי ניסיון, נפילה או ירידה בפועל של המנוחה ממיטתה. ועוד
26 איני מתקשה לקבוע, כי אף אם היה אובדן הכרה, ואף אם בא על רקע לבבי, הסיבה המיידית
27 לתוצאותיהן, היא עצם היכולת הבלתי מוגבלת או מעוכבת של הירידה מהמיטה. מהו הגורם
28 שהניא את המנוחה לשוב ולרדת מהמיטה, לא נדע לעולם, שכן היא עצמה אינה עוד עימנו, גם
29 כשהייתה בחיים, אין לדעת האם ניתן היה לסמוך דבריה ולמרכה הצער, לא הוגשו עדויות מטעם
30 הצוות המטפל.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1
2 נמצא כי המנוחה נפלה פעם אחר פעם בשעות לילה מאוחרות כאשר ירדה או נפלה ממיטתה, כי
3 בשעה זו לא הייתה נתונה להשגחה של אחות ספציפית ולא ננקטו אמצעים כלשהם למניעה או
4 לעיכוב הירידה או הנפילה.

5
6 42. מאחר שהמנוחה סבלה לכל הדעות מבריחת סידן משמעותית ולאור חוות דעת כל המומחים
7 שהעידו, הייתה התוצאה המסתברת וברת הצפייה של הנפילה הרביעית והאחרונה – שבר בעצם,
8 במקרה זה, בצוואר הירך.

9
10 43. לאור ממצאים ומסקנות אלו, איני נדרשת בפרק זה לדון בחסר ברישומי בית האבות וביישום
11 דוקטרינת ההיזק הראייתי שתוצאתה - היפוך נטל השכנוע.

המצב המשפטי

חובת זהירות מושגית

12
13
14
15
16 44. על אף היעדר מחלקות בנקודה עקרונית זו, מצאתי להאיר על בסיסה וטעמיה, שכן אני
17 סבורה כי יש בהם כדי לצקת תוכן ומשמעות בחובות עצמן.

18
19 45. בית אבות חב לדייריו חובות זהירות מושגיות המיוסדות על מספר בסיסים: הראשון,
20 הטריוויאלי, הוא מכוח היותו מחזיק במקרקעין וזאת כלפי המבקרים והשוהים בהם.

21
22 46. הבסיס הנוסף, הוא יחסי תלות מובנים הקמים בין הדייר לבין בית האבות. הפסיקה נתנה
23 דעתה על טיבם המיוחד של היחסים אף מחוץ להקשר הנזיקי. נפסק כי מדובר ביחסים יוצרי
24 תלות של הדייר בבית האבות, תלות הגוברת ככל שגדל הסיכון של הצורך במעבר לבית אבות
25 סיעודי [רע"א 1185/97, יורשי ומנהלי עיזבון המנוחה מילגרום הינדה ז"ל נ' מרכז משען ואח',
26 פד"י נב [4] 145, 161 – 162]. הבנה זו מחלחלת גם למישור של חיובים נזיקיים, בלתי רצוניים,
27 נזיקיים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

- 1 47. הבסיס השלישי נעוץ בתפקיד שהוטל עליו ואשר קיבל על עצמו תמורת שכר הולם, לדאוג
2 לשלומם ולביטחונם של הקשישים. וכבר נפסק:
3
4 "אשר להיבט העקרוני, הרי בפנינו מוסד שהוא בית אבות מאוכלס בקשישים אשר נועד לספק
5 להם שירותי מדור, ומזון ולדאוג לצרכים יומיומיים של סוג אנשים אשר אינם מסוגלים לעשות
6 זאת כראוי בעצמם קיימות סכנות להן חשוף הקשיש השוהה במוסד והמוסד מופקד על שלומו
7 ובין השאר על מניעת סכנות אלה ממנו. זו בעצם אחת הסיבות בעטיין משכינות משפחות קשישים
8 בבתי אבות, מאחר ואינן מסוגלות לדאוג לצרכיהם ובטחונם כל העת. כלומר, ביחס לסוג הכללי
9 של המזיק והניזוק הפוטנציאליים ולסוג הנזקים, לא יכולה להתעורר מחלוקת בדבר קיומה
10 העקרוני של חובת זהירות." [הנשיא וייס בת.א. [מח – ירושלים] 348/86, מנקיס נ' בתי אבות
11 תפארת בנים, פ"מ תשמ"ז [3] 245, 251, להלן – "עניין מנקיס"].
12
13 48. עד כאן באשר לדייר הקשיש ה"רגיל". אשר לדייר הסובל מחולשה מנטאלית, קם לטעמי בסיס
14 רביעי ומשמעותי, בסיס הבולט ומתעצם נוכח מימד השליטה של בית האבות מול חולשתו הקשה
15 של הדייר: הדייר הדמנטי, לא כל שכן הסובל בנוסף מכשלים פיסיים, נתון לשליטתו ולחסדיו של
16 צוות הניהול והצוות המטפל בבית האבות 24 שעות ביממה. מאחר שאינו מסוגל לקיים בחירות
17 רציונאליות ולעומת זאת מסוגל הוא להסתבך במצבים מסוכנים ואף לייצר סכנות לעצמו, מסכימה
18 החברה ואף מתירה תחת הסדרים פורמאליים אלו ואחרים [כגון הכרזתו כ"חסוי"] לשלול ממנו
19 מלכתחילה חירויות שונות.
20
21 49. החברה שלנו, אינה מקבלת את הפתרון האסקימוסי – אינואיטי לפיו עוזבים ההורים
22 הקשישים את הקהילה על מנת למות על הקרח. אלא חלקים נכבדים בחברה שלנו, שולחים אותם
23 ל"בית אבות". בית זה, מצביע על עצמו מעצם הגדרתו הלשונית, כי מנותק הוא מבית המשפחה,
24 משפחה אותה הקימו ה"אבות". בית האבות אינו רק תחליף לבית במובן הפיסי - ארכיטקטוני,
25 אלא הוא מקום בו נתון הדייר הקשיש לשליטה של אחרים, של זרים. לטעמי, ההצדקה המוסרית
26 והחברתית האפשרית למסירת הדייר הזה לשליטה של אחרים, בפרט של זרים, היא מתן מענה
27 לצרכי השגחה, טיפול ובטיחות, שברגיל אמורה משפחתו של הדייר לספק לו, כאשר הוא עצמו
28 אינו מסוגל עוד לכך. כאשר המשפחה אינה מסוגלת או אינה חפצה מטעמיה לספק צרכים אלו,
29 היא קונה את אספקתם בכסף מבית האבות. איני רואה מקום, אף לא הוסמכת, להביע דעה על
30 הסדר חברתי זה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1

2 50. בית האבות אינו יכול להוות תחליף לתמיכה רגשית של המשפחה ואין לדרוש זאת ממנו.
3 ואולם הוא מחזיק ביתרונות פראקטיים מסוימים על פני משפחת הדייר הסיעודי הזה: הוא מצויד
4 בידע, בניסיון, בכוח ניהולי, בכוח סיעודי מקצועי ובפיקוח רפואי זמינים ונגישים. השליטה
5 בצירוף היתרונות, מקנים לטעמי משקל כבד, כבד מאוד, לחובת הזהירות המושגית. כפי שאראה
6 בהמשך, הם אלו הטוענים את חובות הזהירות הקונקרטיות בתוכן.

7

8

חובת הזהירות הקונקרטית

9 51. כפי שפסק הנשיא וייס בעניין מנקיס, השאלה אינה מתמצית ביכולת לצפות, אלא בנוסף,
10 האם השכיל בית האבות בנסיבות המקרה לנהוג על פי קנה מידה הנדרש בדין. ידיעת בית האבות
11 בדבר מגבלות הדייר יכולה להגביר את מידת הזהירות המוטלת עליו.

12

13 52. אתיר לעצמי להדגיש כי יתרונות השליטה והידע צריכים להגביר רמת הזהירות במובן של
14 העלאת הרף הנדרש מהאמצעים שננקטו, על מנת שיזכו לחסות תחת כותרת הסבירות, בפרט
15 כאשר מדובר בקשיש דמנטי, פעיל ונייד פיסית ובעל גורמי רקע רפואיים ברי סיכון כשלעצמם.

16

17 53. כך למשל, כאשר ידועה נטיית הדייר הסובל מאי יציבות מנטאלית ופיסית להיאחז במוט
18 אקראי בקומו ממיטתו, יש להתקין לצד מיטתו מוט בטיחותי וכן להסיר כל גורמי סכנה
19 פוטנציאליים מסביבתו, כגון שטיחים וחפצים אחרים. למותר לציין כי חפצים אלו, שאינם
20 מסוכנים לאדם אחר, דווקא מסוכנים לאותו קשיש על נטיותיו ותכונותיו הידועות. על כן מוטלות
21 הדרישות על בית האבות [כמו בעניין מנקיס].

22

23 54. רמת דרישה דומה הוטלה על בתי חולים המטפלים בחולים סיעודיים, תשושים או "סתם"
24 נתונים להשפעת תרופות חזקות העלולות לשבש את שיקול דעתם. נפסק כי כאשר ידועה אי
25 יציבותה של חולה הנתונה להשפעה חזקה של משככי כאבים, הותרתה ללא השגחת אחיות,
26 מחייבת התקנת אמצעי מניעה – מעקה למיטה [השופט גל בת.א. [מח – ירושלים] 1549/96,
27 יצחק לוי – עיזבון המנוחה לוי פנינה נ' הסתדרות מדיצינית הדסה, להלן – "עניין עיזבון לוי",
28 פורסם באתר נבו]. במקום אחר נפסק כי כאשר ידועה אי יציבותו הפיסית והמנטאלית של החולה
29 וכאשר ניסה לקפוץ מהמיטה בלילה קודם, אין להותירו בכסא גלגלים ללא אמצעי ריסון [השופט

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

- 1 רובס בת.א. [של – חיפה] 3390/05, זינאידה לליברוב ועיזבון אולג פדלמן נ' בית חולים אלישע,
2 להלן – "עניין עיזבון פלדמן", פורסם באתר נבו].
3
4 55. בענייננו, ידע צוות בית האבות וידע ליצ'ק על מצבה הדמנטי של המנוחה בכל עת. אי
5 יציבותה. הם גם ידעו על הנפילות הליליות החוזרות ומכאן, גם על חוסר יציבות פיסית של
6 המנוחה. מכאן שידעו כי המנוחה ייצרה סכנות לעצמה וסיבכה את עצמה במצבים מסוכנים לה
7 בנתונה. הדעת נותנת כי היה על בית האבות לנסות להלום את המסוכנות הזו באמצעים מתאימים.
8
9 56. מהם אמצעים אלה? ב"כ התובעים הכביר מילים ונתונים לגבי "הגבלה פיסית", ביטוי מעודן
10 משהו לפעולה עצמה - קשירת הדייר למיטתו. הוא גרר את מומחי הנתבעים, פרופ' לבוא וד"ר
11 לנגר לדיון שלם לגבי "נוהלי משרד הבריאות להגבלה פיסית של מטופלים לצורך מתן טיפול
12 רפואי" [ת/16 – ת/17]. פרופ' לבוא, אישר כי אמנם האפשרות קיימת אך בפועל לא נוהגים
13 להפעילה לאור סייגים שונים הנובעים מזכויות החולה [עמ' 47]. ד"ר לנגר עמד על דעתו כי ניתן
14 לקיים אמצעי זה רק בבתי חולים ולא בבתי אבות ואף זאת רק לצורך מתן טיפול רפואי [עמ' 29].
15
16 57. ואולם המומחה מטעם התובעים, ד"ר מנדלסון לא כלל אמצעי זה במסגרת ה"אסטרטגיות"
17 המוצעות על ידו. ובצדק לא עשה כן, כפי שהטעים חברו ד"ר לנגר. זאת משום שעיון שטחי
18 בנהלי משרד הבריאות מגלה כי אמצעי זה מוגבל למצב של מתן טיפול רפואי. הקשירה אף אינה
19 עומדת בתנאים המחמירים של סעיפים 13 – 15 לחוק זכויות החולה תשנ"ו – 1996. שנת לילה
20 של קשיש דמנטי בבית אבות אינה בגדר "טיפול רפואי". איני סבורה, בכל הכבוד לב"כ
21 התובעים, כי היה בכלל מקום לבחון אמצעי קשה, קיצוני ופוגעני זה, רק על מנת לאפשר לתובעים
22 כאן לבסס אחריות.
23
24 נמצא כי לא היה מקום לנקוט באמצעי זה.
25
26 58. המנוחה קיבלה תרופות המשפיעות על מערכת העצבים המרכזית, לאיזון מצבה הלבבית.
27 בנוסף קיבלה תרופות פסיכיאטריות. לא הוכח כי תרופות אלו הן שגרמו לנפילותיה או שגרמו לה
28 לפגיעה במערכת שיווי המשקל. ציון השלכות אפשריות של התרופות, כפי שעשה ב"כ התובעים,
29 אינו כשלעצמו מהווה ראיה לגורם הנפילות בפועל.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1
2 נמצא כי לא היה מקום להפחית במינון התרופות וממילא לא נמצא קשר סיבתי בין המינון לבין
3 הנפילות.

4
5 59. בית האבות לא הלישי למנוחה מגן ירך חיצוני ולא התקין בבית האבות רצפה סופגת אנרגיות,
6 אסטרטגיות מומלצות על ידי מומחה התובעים ד"ר מנדלסון. מאידך, אף ד"ר מנדלסון הודה
7 בהגינותו שמידת היעילות במניעת נפילות מגיעה כדי 50% [עמ' 9] וכי בבית אבות אותו הוא
8 מנהל אין משתמשים ברצפה סופגת, מטעמי תקציב [עמ' 17, ש' 5]. ועוד אישר כי קיימת בעיה
9 בשיעור ההיענות של הקשישים לשימוש במגן ירך [עמ' 18, ש' 19]. מכל מקום, לא הוכח שיעור
10 היעילות של אמצעי זה, הגם שמשרד הבריאות החליט לימים, לאחר אירועי התביעה ובשנת
11 2004, לאמץ טכנולוגיה זו [ת/18, ותשובתו בעמ' 18].

12
13 נמצא כי לא הוכחה יעילות אמצעים אלו בעת הרלוונטית.

14
15 60. נותר לדיון האמצעי האחרון והנגיש לכל בר דעת. התקנת מעקה צד גבוה למיטת הקשיש, מה
16 שלא נעשה כאן. וכאן עולה שאלה לגבי מידת יעילותו של מעקה כזה או אחר. ראשית, די לי
17 בעצם טענת ליצ'ק כי מעקות כאלו מותקנים דרך קבע על כל המיטות, על מנת לקבוע, כי לכאורה,
18 מדובר באמצעי שעל יעילותו מוסכם. שנית, מניסיון החיים עולה, כי מעקה כזה, אף אם אינו מונע
19 טיפוס או התגברות של הקשיש עליו, הוא מהווה מכשול ומעכב את הירידה מהמיטה, למצער עד
20 אשר יגיע צוות סיעודי, למשל אחות אחראית בלילה. מכאן נובע כי אי התקנת מעקה על מיטת
21 המנוחה – מהווה כשלעצמו – התרשלות.

22
23 61. וכאן אין לי אלא להביא מדברי השופט גל בעניין עוזבון לוי:

24
25 "בנסיבות אלו אין המדובר בטעות הנעוצה בבחירת חלופות סבירות, בגדר שיקול הדעת
26 בלבד, כנטען במסכת ההגנה, אלא בטעות המגיעה לכלל רשלנות של ממש, בהיות ההתנהגות
27 סטייה מהסטנדרט ההתנהגות הסביר. הווי- אומר, כל עוד היה פיקוח צמוד ונאות יכלה
28 ההתנהגות להיחשב כסבירה, מה שאין כן באותן הדקות הבודדות של רפיון בהשגחה. עם
29 זאת, אין המדובר במבחן שלאחר מעשה, כי אם בצפיות ברורה כבר מלכתחילה. מכאן, שביית

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1 החולים, המצוי ברשות הנתבעת, לא עמד באמות המידה הנדרשות לשמירה על שלמות גופה
2 של החולה, אירוע שלצערנו הסתיים לבסוף בתוצאה הקטלנית הקשה. ודוק: גב' אליאן
3 העידה, כי צוות האחיות הקפיד כל העת על- כך שתהיה לפחות אחות אחת בדלפק תחנת
4 האחיות, להשגיח היטב על החולה, אך זאת למעט הזמן הקצר הבודד, שבו נפלה למעשה
5 (סעיף 11 לתצהירה). הנה- כי- כן, הם היו ערים לצורך לפקח כל העת על מצב תנועות
6 המנוחה משהופסק פיקוח זה, מבלי לדאוג לתחליף נאות למנוע את הסיכון שניצב לפניו,
7 פשיטא שהמדובר ברשלנות."

8
9 62. דברים אלו יפים מכוח קל וחומר מקום בו לא טרח בית האבות להעיד את הצוות הסיעודי
10 לגבי מידת ההשגחה הלילית על הקשישים התשושים במחלקה.

11
12 נמצא כי באי התקנת מעקה התרשל בית האבות והפר חובת זהירות קונקרטיה כלפי המנוחה.

קשר סיבתי, דרכי הוכחתו והיפוך נטל השכנוע

13
14
15 63. מה ההשלכה של אי התקנת מעקה? האם נגרמה נפילה האחרונה עקב אי התקנתו? האם יכולה
16 הייתה התקנתו למנוע טיפוס של המנוחה עליו, נפילותיה, להפחית את עוצמת הפגיעה? מדובר
17 במצב בו נגרם נזק אך לא ידוע אם נגרם בעוולה.

18
19 64. לאור אי העדת הצוות, אי המצאת פרטי המעקה שנטען כי הותקן, לאור הנפילות החוזרות,
20 לאור המלצת בית החולים לאחר הנפילה השלישית על צורך בהשגחה שכן המנוחה יוצאת
21 מהמיטה, ניידת ועצמאית אך חסרת התמצאות בזמן ובמקום, לאור הסכמת ליצ'ק לעצם הצורך
22 בהתקנת מעקה, לאור אי התקנת מעקה ולאור היעדר אפשרות לקבל מהמנוחה עדות על נסיבות
23 הנפילה אני סבורה שנכון ומוצדק לפנות כאן לדוקטרינת היזק ראייתי, להפוך את נטל השכנוע
24 ולהעבירו על בית האבות. זאת בהתאם להלכה הפסוקה:

25
26 "נפסק כבר כי התרשלות הפוגעת ביכולתו של התובע להוכיח את הקשר הסיבתי, כיוון שהיא
27 עצמה מונעת את התממשות סדר הדברים הלא-רשלני, עשויה להביא להעברת הנטל לנתבע
28 לשלול את קיומו של קשר סיבתי (ראו: ע"א 9328/02 מאיר נ' לאור, פ"ד נח(5) 54, 61-66
29 ((2004)). אפשרות זו יושמה בעבר בתיקים של רשלנות רפואית אך כפי שנקבע ביחס לפן
30 הראייתי של דוקטרינת הנזק הראייתי, אין הצדקה עניינית להגביל את תחולתה רק לתחום זה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

- 1 [\(ראו: ע"א 361/00 ד'אהר נ' סרן יואב, פ"ד נט\(4\) 310, 327-330 \(2005\); ע"א 6279/04](#)
2 [עזבון אבו צבחה נ' מדינת ישראל \(לא פורסם, \[פורסם בנבו\], 2.5.2007\).](#) בענייננו, התרשלות
3 המערערים הותרה תחת עמימות את השאלה ההיפותטית – האם לולא ההתרשלות היה
4 המשיב 1 פועל כפי שפעל. בנסיבות העניין נראה לי כי נטל השכנוע היה מוטל על כתפי
5 המשיבים לשלול את הקשר הסיבתי בין התרשלותם לבין הנזק. זאת לא עלה בידם
6 לעשות. [ע"א 1457/07, [עיריית הרצליה נ' ארי כץ](#), פורסם בנבו].
7
8 65. לא נעלמה מעיני הביקורת על הדוקטרינה [ראו למשל ישראל גלעד, [דוקטרינת הנזק הראייתי:](#)
9 [האם הורם נטל השכנוע](#), משפטים, כרך ל', עמ' 317]. מעבר לכפיות בית משפט זה לעקרון
10 התקדים המחייב, אני סבורה כי במקרה שלפני ובנסיבותיו, מוצדקת הפעלת הדוקטרינה, הן
11 מטעמי יעילות והן מטעמי צדק. אף גלעד אינו שולל הפעלתה במקרים מתאימים [עמ' 339]. עיון
12 בפסיקה שהבאתי לעיל, מעלה כי במקרים של תשישות והיעדר יכולת של המטופל או הדייר, בהם
13 ניתן היה לצפות כי אי נקיטה באמצעי זהירות זול תביא לנזק, הפעילו השופטים את הדוקטרינה גם
14 אם לא נקבו בשמה. וכך מצאתי לעשות גם כאן.
15
16 66. מן הכלל אל הפרט: לא נמצאה תשתית מינימאלית לגורם לבבי, גרמי או אחר לנפילות
17 המנוחה. מכאן כי המסקנה הדדוקטיבית היחידה היא כי נגרמו הן עקב חוסר התמצאות בזמן
18 ובמקום של המנוחה, כלומר, עקב מצבה הדמנטית. מצב זה אך לא אפשר לה, ככל הנדרש, לבקש
19 עזרה בעת קימה לילית מהמיטה, לצורך זה או אחר. כעת עובר הנטל אל בית האבות, לשלול גורם
20 זה.
21
22 67. בית האבות לא הרים את הנטל: הוא ידע, ודאי לאחר הנפילה השלישית, על נחיצות בהשגחה
23 מוגברת על המנוחה, אך לא סיפק לה כזו. מכאן שקמה לו אחריות.
24
25 68. איני מתעלמת מן השאלה החברתית – מוסרית, בעלת פן משפטי, העולה: מה התועלת בכל
26 אלו ומה ביכולתו של בית האבות לספק כאן, כאשר אין ביכולת המשפחה עצמה לספק כל אלו.
27 שאלה נכבדת, אין ספק. אלא שבית האבות יכול היה להימנע מדיון בה, אם היה מודיע לילדי
28 המנוחה כי נוכח מצבה, אין הוא יכול ליישם דרישות השגחה מוגברות ואין בידיו אמצעים למנוע
29 את נפילותיה. אזי הייתה בידיהם האפשרות לשקול העברתה למסגרת הולמת, ככל שקיימת. בית
30 האבות לא עשה כן. מכאן, קצרה הדרך להסיק כי סבר הוא, ויצר מצג, גם כלפי המנוחה הדמנטית,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1 כי מסוגל הוא להלום את צרכיה המיוחדים. מצג זה אפשר לבית האבות לגבות כספים מהמנוחה
2 ומילדיה. כף המאזניים המוסרית, נוטה לטעמי לחובת בית האבות. והפתרון המשפטי, תחת
3 צורניות זו או אחרת, מתלווה לכף המוסרית.

4

5 69. נמצא אם כך, כי הגורם לנפילותיה של המנוחה, בפרט האחרונה, היה אי התקנת מעקה צדי
6 למיטתה. בכך הפר כלפיה בית האבות חובת זהירות קונקרטית והפרה זו גרמה לנזקיה.

7

8

שאלת הנזק

9

10

כאב וסבל

11 70. נפילתה האחרונה של המנוחה אירעה ביום 2.3.02. לאחריה אושפזה, נותחה בהרדמה מלאה
12 לשחזור ולקיבוע של עצם צוואר הירך, שוחררה לבית אבות אחר, שם הייתה נתונה לתנאי ריסון
13 וקשירה משך כחודשיים וחצי ועד לפטירתה, בהם אושפזה פעמיים נוספות. הצדדים חלוקים
14 באשר לעצם קיצור תוחלת החיים של המנוחה. ד"ר מנדלנסון מטעם התובעים, סבר כי התוחלת
15 קוצרה, עקב השבר ב – 8 שנים. ואילו פרופ' לבוא מטעם הנתבעים, סבר כי תוחלת חייה לא
16 קוצרה כלל ועיקר.

17

18 71. ואלו ממצאיי: בתקופה זו לא הוטב מצבה הדמנטי ואף לא מצבה הכללית. אך המנוחה הייתה
19 בהכרה ולא הייתה מורדמת. איני מתקשה לקבוע כי המנוחה סבלה מכאבים פיסיים ומגבלות
20 תנועה, אף אם תודעתה לא אפשרה לה להגדירם בתצורות מחשבטיות – רציונאליות. מסקנה
21 נוספת הנגזרת מכך, כי ככל שקוצרה תוחלת חייה, היא עצמה לא חשה ולא הייתה מודעת לכך.
22 בכל הכבוד לילדיה, הסבל והתודעה המכריעים כאן, אינם אלו שלהם, אלא אלו של המנוחה.

23

24 לאור אלו, איני נדרשת להכריע בשאלה האם עצם הנפילה האחרונה ותוצאותיה, קיצרו בפועל את
25 תוחלת חייה של המנוחה.

26

27 72. בע"א 15/66, שנער נ' פריד, פד"י כו [2] 455, התגלו מחלוקות בין השופטים. השופט ברנזון
28 דגל באמת מידה לקביעת גובה הפיצוי, לפי אורך החיים שנגדעו. ואילו השופט זילברג דגל
29 בקביעת אמת מידה לפי עצם החיים שנגדעו [ראו הדין בספרו של השופט קציר, פיצויי בשל נזק

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1 גוף, עמ' 1072 ואילך]. אך גם השופט זילברג קיבע את עוצמתו וממשותו של הנזק בתודעה של
2 הניזוק. מאחר שדבריו חשובים, עצמתיים ואנושיים מצאתי להביאם כלשונם:

3
4 " ואם תאמר - כפי שכותב חברי הנכבד, השופט ברנזון. וכפי שאף אני אמרתי וסברתי במהלך
5 הדיון - כי אבדן תוחלת החיים מתרכז באותו רגע מר ונמהר, בו רואה הקרבן לנגד עיניו את
6 קצו הקרוב, ומתייאש סופית מן האחרית - ותקוה שיחל לה לפני הפגיעה; היינו, כי היאוש
7 המדכדך של ההולך למות הוא המייצג, כראש נזיקין, את התוחלת שאבדה לו בעטיו של
8 המזיק. אם תאמר כן - מיד תישאל השאלה, מה נעשה בנפגע שאיבד את הכרתו ממש עם
9 קרות התאונה, ואינו רואה כלל את המלאך הנוטל את חייו?

10
11 ... ואם תמצי לומר בתשובה לשאלה זו, כי הרגשת היאוש הסובייקטיבית היא לאו דוקא,
12 ואובדן תוחלת החיים מתגשם למעשה בו ברגע, בו הנפגע "מקפד כאורג חייו", ומוציא את
13 מנת האנרגיה האחרונה של גופו - ואפילו הוא, בשל עילפון וטשטוש, כלל אינו מרגיש בכך.
14 אם זו תהא התשובה - תתעורר השאלה הנוספת: ומה יהא על אדם שהפגיעה הקטלנית
15 הרגתו על אתר, והוא "מן החיים יצא למוות", בלי להיות אף רגע מועמד וצפוי למיתה? ...

16
17 על כרחך אתה אומר, כי ראש נזיקין זה, לא במידות ומשקלות של הגיון ייבחן. מקורו לא
18 בתבונה אלא במוסר וברגש: הכורח להגיב על מעשהו המסוכן של הפוגע-הרשלן, והרצון
19 שלא לתת לו להתחמק מאחריות. לא ייתכן כי מי שפוצע וחובל וממית, ייצא נקי ופטור
20 ושמח, רק מפני שמכתו היתה כה "מוצלחת", עד שלא זו בלבד שהיא קיפחה את חיי הזולת.
21 אלא אף "אכלה" את התובע שבהם; או מפני שהחיים הם ערך כל כך יקר ונשגב, עד שאין
22 למצוא לו מורה שקולה, אדיקווטית, במקרה השמדת החיים. על כגון זה ייאמר: "וכי בשביל
23 שאני זכר - הפסדתי?!". על-כל-פנים לא מפי המזיק מוכנים אנו לשמוע מענה שכזה. אפשר
24 איפוא לבסס, מבחינה מוסרית-רגשית זו, את ההכרה באבדן תוחלת החיים כראש-נזיקין
25 המשתלם ליורשי הנפגע שמת

26
27 73. בנסיבות העניין מצאתי לפסוק לילדיה של המנוחה, לעיזבון, סכום של 50,000 ₪.

28
29 גביית סכומים ביתר עבור השגחה מוגברת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1 74. עבור חודש ספטמבר 2001 שילמו ילדיה של המנוחה לבית האבות סכום של 7,000 ₪. עבור
2 חודש נובמבר 2001 שילמו כבר סכום של 9,398 ₪. ליצ'ק טען כי מדובר בהפרשים. ילדי המנוחה
3 טענו כי מדובר בסכום עבור השגחה מוגברת ב"מחלקה סיעודית". עצם ההפרש בין הסכומים מול
4 נסיבות העברתה של המנוחה למחלקה בת השגחה מוגברת, כמו גם היעדר הסבר של ממש מפי
5 ליצ'ק - מצביעים על קשר בין השגחה מוגברת לבין ההפרש בתשלום. השגחה מוגברת לא ניתנה
6 לטעמי. על כן – על בית האבות להשיב את ההפרש של 2,398 ₪, משוערך להיום בסכום של
7 2,500 ₪, למשלמים, התובעים.

8

9

סוף דבר

10

11 הנתבעים ישלמו לתובעים סכום של 52,500 ₪ + שכ"ט עו"ד של 13,000 ₪ [כולל מע"מ] +
12 אגרת משפט + הוצאות לפי שומה שיגישו התובעים.

13

14

הסכומים נושאי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד התשלום בפועל.

15

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 37479-05 עיז' מזל סייג ז"ל ואח' נ' בית הורים-רחל ליצ'ק ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9

ניתן היום, י"ח אדר תשע"ב, 12 מרץ 2012, בהעדר הצדדים.

יעל הניג, שופטת

10
11
12
13
14
15